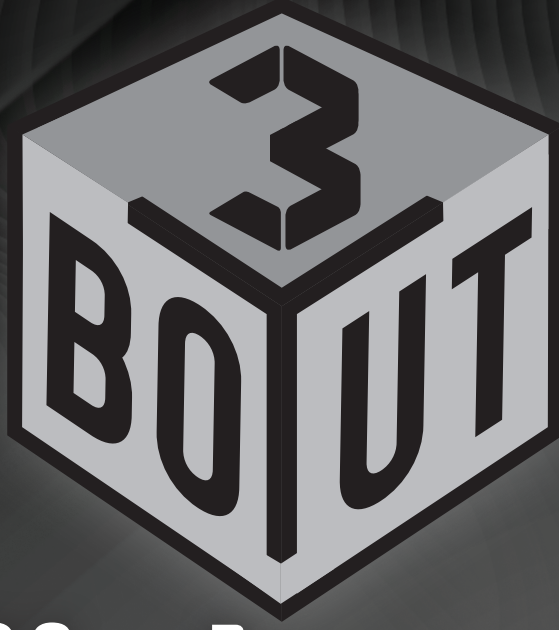

BİLGİ • BECERİ • YETERLİLİK

Türkçe 7

26 f6y

BE CERİ
TEM ELLİ
YENİ NESİL
SORULARLA

ÖZELLİKLER

FiİL (EYLEM)

Varlıkların yaptığı işi, hareketi, oluşu çeşitli ekler olarak şahıs ve zamana bağlı olarak anlatan, olumlu ve olumsuz olarak çekimlenebilen kelimedir.

Fiiller anlam özelliklerine göre 3 başlıkta incelenir.

- Sözcük türleri temelde iki başlık altında incelenir. Bunlardan biri "isimler", diğeri "fiiller"dir.
- Bir sözcüğün fiil olup olmadığını anlamak için olumsuzluk eki (-ma/-me) ya da mastar eki (-mak/-mek) kullanılır. Eğer sözcük bu ekleri alabiliyorsa fiildir.

"Dışarıda bekledik." cümlesinde "dışarı" sözcüğü belirtilen ekleri alamadığı için isimdir. Ancak "bekledik" sözcüğü mastar ekini (beklemek) ve olumsuzluk ekini (beklememek) aldığı için türü fiildir.

1

İŞ (KILIŞ) FiİLİ

Örnek

Bildirilen işi öznenin kendi yaptığı ve bu işten etkilenenin olduğu fiillerdir. İş fiilleri, nesne alabilen yani "Neyi, kimi?" sorularına yanıt verebilen fiillerdir.

- Yeni ürettiğimiz son model araçları incelemek isteyenleri galerilerimize bekliyoruz.
- Hayatı, tek bir şansın olduğunu düşünerek ve bunun kıymetini bilerek yaşa.
- İstanbul'un fethinden sonra şehrin su ihtiyacını Romalılar döneminden kalma su kemerleri karşılımış.

2

DURUM FiİLİ

Örnek

Öznenin içinde bulunduğu durumu bildiren fiillerdir. Bu fiiller, işten etkilenen bir varlık olmadığı için nesne almaz. Yani "Neyi, kimi?" sorularına yanıt vermez.

- Yıllardır yurdundan, evinden, sevdiklerinden uzakta, bir başına olduğu için çok yorulmuştu.
- Yolcu otobüsü, önüne aniden fırlayan köpeğe çarpmamak için güçlükle durdu.
- Kore gazisi, katıldığı programda yaşadığı zorlukları öyle etkileyici anlatıyordu ki birkaç dinleyici dayanamayıp ağladı.

3

OLUŞ FiİLİ

Örnek

Öznenin iradesi dışında, kendiliğinden gerçekleşen, nesne almayan fiillerdir. Oluş fiilleri, bir süreç anlatır yani bir durum veya nitelikten başka bir durum veya niteliğe geçişi ifade eder.

- Ütülenen gömlekler askıya asılmadan günlerce bekletildiği için tekrar buruştu.
- Yıllardır boyanmayan balkon demirleri, yağışlardan etkilendiği için paslandı.
- Balıkçının binbir emekle tuttuğu balıklar günlerdir tezgâhta beklediği için bayatlamıştı.

Aşağıdaki cümlelerde geçen fiilleri, mastar biçiminde (gelmek, gitmek vb.) boşluklara yazın.

	CÜMLE	FiİL
1.	Bir milyon canlı türünün yeryüzünden silinme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu günümüzde kitlesel bir yok oluşa tanık oluyoruz.	
2.	Kültürel mirasların gelecek kuşaklara aktarımını sağlamak için arkeolojik kazılar desteklenmelidir.	
3.	Uçakta yer alan yatağa dönüşebilen koltuklar sayesinde Amerika'dan dönerken oldukça rahat bir yolculuk geçirdik.	
4.	Yeni açılan restoranın sloganı şuydu: Taze ve özenle hazırlanmış yemeklerimiz, damak tadınızı bulutların üstüne çıkaracak.	
5.	Kirlilik, yasa dışı avlanma gibi nedenlerle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan mercanlar, denizlerin yağmur ormanları olarak tanınıyor.	
6.	Pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de sevilerek takip edilen derginin son sayısı, az bilinen ağaç türleri hakkında bilgi veriyor.	
7.	Yazar, son yazısında büyüdükçe düşüncelerimizin değişebileceğini, beğenilerimizin ve alışkanlıklarımızın farklılaşabileceğini hatırlatıyor.	
8.	Şiddet haberlerinin giderek arttığı günümüzde şiddetin azaltılmasında medyanın rolü sorgulanmalıdır.	
9.	Cook Adaları, 2012'de dünyada 17 tane bulunan köpek balığı koruma alanlarından biri olmuştur.	
10.	Bilim insanları tarafından yapılan bir araştırmada hava kirliliğinin hafıza kaybına yol açtığı belirlendi.	
11.	Yabancı dil öğrenirken sabretmek, söylemeden önce her cümleyi zihinsel olarak çevirmek yerine düşüncelerinizi sezgisel olarak ifade etmeyi öğretir.	
12.	Göktürk yazıtlarında Tanrı; yeri, göğü, insanlığı ve tüm varlıkları yaratmasıyla vurgulanmıştır.	
13.	Osmanlı Devleti, tuğrayı büyük bir özen ve estetik kaygıyla geliştirerek sanat eseri mahiyetinde tuğraların üretilmesini sağlamıştır.	

Alıştırma

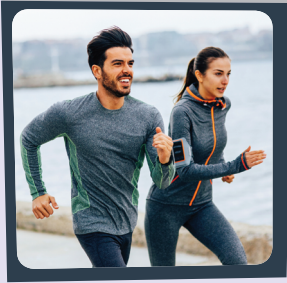
Kazanım: T.7.3.12.

Fiillerin Anlam Özellikleri

Görsellerle anlatılan fiillerin neler olduğunu yazın ve bu fiilleri anlam özelliklerine göre birer cümlede kullanın.

1

Oluş Fiili

Cümle

2

Durum Fiili

Cümle

3

İş Fiili

Cümle

4

Oluş Fiili

Cümle

5

Durum Fiili

Cümle

6

İş Fiili

Cümle

Alıştırma

Kazanım: T.7.3.12.

Fiillerin Anlam Özellikleri

Aşağıdaki cümlelerde geçen fiillerin altını çiziniz ve bu fiillerin anlamlarına göre türlerini işaretleyiniz.

1. Bahçedeki ağaçların meyvelerini dün sabah toplamışlar.
2. Ev sahibi, mürdüm eriğinden yapılmış reçelleri konuklara sunar.
3. Yolculardan biri oturduğu yerden fırlayıp ayağa kalktı.
4. Dolaptaki geçen haftadan kalan sebzelerin hepsi çürümüş.
5. Millî kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkaracağız.
6. Günümüzde iyi konuşan kadar iyi dinleyen de azaldı.
7. Tatile ne zaman çıkacağımızı bir an önce kararlaştırmalıyız.
8. Kış meyvelerinin neredeyse hepsi olgunlaştı.
9. Gece yarısına doğru içerideki koltuğa uzandı.
10. Yağmur yağacağı için balkondaki eşyaları topladı.
11. Sonbaharın gelmesiyle ağaçların yaprakları da sarardı.
12. Şiddetli rüzgâr evin camlarını acımasızca sarsıyordu.
13. Bizimle konuşurken çok utandığından yüzü kızardı.
14. Kış için hazırladığımız sebzelerin hepsi kurudu.
15. Ağaç susuzluğa dayanamayıp kökünden devrildi.
16. Ardına bakmadan hızlı hızlı evine doğru yürüdü.
17. Maçta sakatlanan futbolcunun kaval kemiği çatlamış.
18. Yolun orta yerinde niçin birdenbire durduk?
19. Bütün bunları ilk kez duymuş gibi şaşırıldı.
20. Bu ilacı doktor, baş ağrılarım için yazdı.
21. Sökülen gömleğimi dikerken elime iğne battı.
22. Akşam yemeklerinde mutlaka klasik müzik dinlerdi.

İş	Oluş	Durum
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐

1.

Fiillerin anlam özellikleri tespit edilirken işten etkilenenin olup olmadığı ve işte öznenin iradesinin etkili olup olmadığı belirleyici rol oynar. Öznenin iradesi dışında, kendiliğinden gerçekleşen fiillere “oluş fiilleri” adı verilir. Örneğin “Güneşte kalan çiçek kurumuş.” cümlesindeki “kurumuş” fiili oluş bildirmektedir.

Verilen açıklamaya göre tablodaki cümlelerde oluş fiili kullanılıp kullanılmadığı işaretlenmiştir.

	Var	Yok
I. Soğuk havadan etkilenmesin diye balkondaki çiçekleri naylonla örttük.		X
II. Yıllardır içinde kimsenin oturmadığı eski yapının duvarları küflenmişti.	X	
III. Öğretmenin yaptığı açıklamayı tüm öğrenciler kulak kesilerek dinledi.		X
IV. Fen bilimleri dersindeki proje ödevi için yetiştirdiğimiz domatesler kızardı.		X
V. Beline kadar uzayan saçlarını kısacık kestirmişti.	X	

Buna göre tabloda hatalı işaretleme yapılan cümleler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) I ve III B) II ve IV C) III ve V D) IV ve V

2.

Fiiller, cümledeki kullanımlarına göre farklı anlam özellikleri bildirebilir. Örneğin “Merdivenlerden koşarak çıktı.” cümlesinde “çıktı” durum fiiliyken “Yokuşu hızlıca çıktı.” cümlesinde iş (kılış) fiili olarak kullanılmıştır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya örnek olabilecek bir fiil kullanılmıştır?

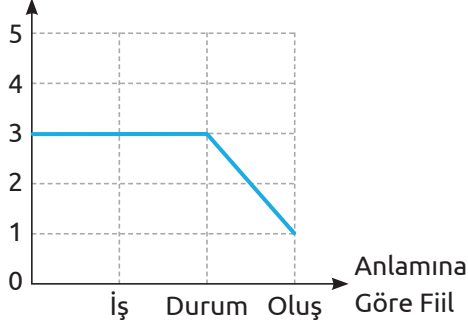
- A) Pistte ağır ağır ilerledikten sonra uçak, hızla yükseldi.
 B) Yavru köpek, oyun oynamak için sahibinin etrafında zıplıyor.
 C) Genç sporcu, yüz metrelik pisti bir dakikada koştu.
 D) Mandıradan aldığı sütü ince bir bezle süzdü.

3.

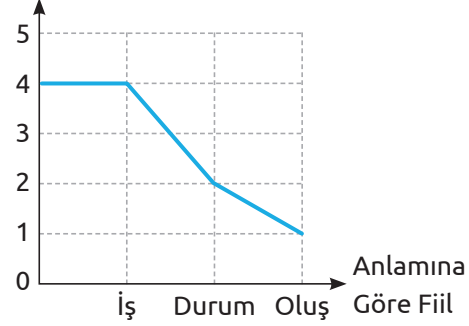
Deniz kaplumbağaları, yüz milyon yıldır okyanusları geziyor. Deniz kaplumbağalarından deniz ve kıyı ekosisteminin sağlığı açısından vazgeçemeyiz. Ancak insanoğlunun doğaya verdiği zararlar, bu türün varlığını tehdit ediyor. Özellikle son iki yüz yıl içinde artarak devam eden insan faaliyetleri bu eski denizcilerin yaşama şansını azaltıyor. Ayrıca bu türün yavrularının yaşamasının zor oluşu da türün sayıca azalmasını etkiliyor. Zira her bin yavrudan yalnızca bir tanesi erginliğe erişebiliyor. Yumurtadan çıkan yavrular ortalama 15-20 yılda olgunlaşıyor.

Aşağıdaki grafiklerin hangisinde bu metindeki anlam özelliklerine göre fiillerin sayısı doğru olarak gösterilmiştir?

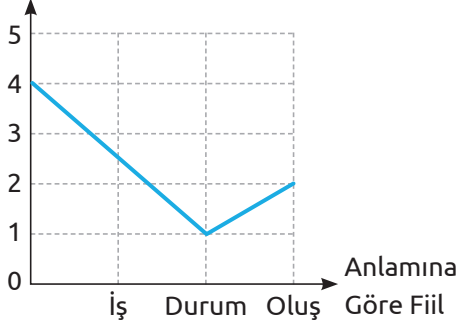
A) Kullanılan Fiil Sayısı

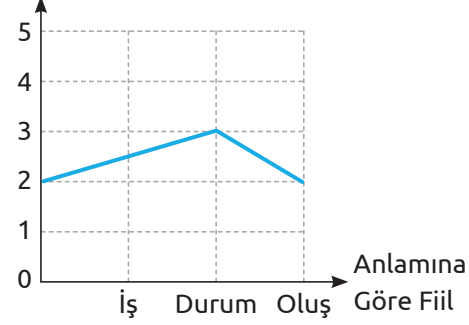
B) Kullanılan Fiil Sayısı

C) Kullanılan Fiil Sayısı

D) Kullanılan Fiil Sayısı

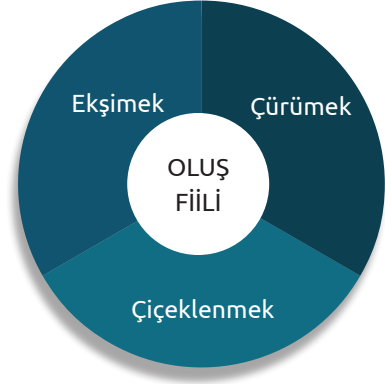
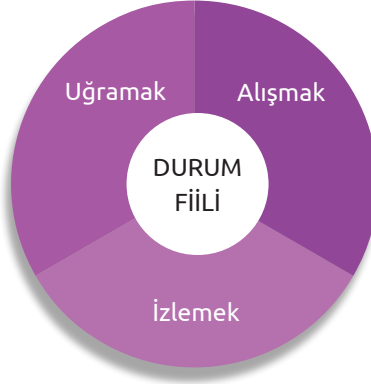

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilin anlamına göre özelliği belirlenirken yanlışlık yapılmıştır?

- A) Bu yılki Gazi Koşusu'nun kazananı, fotofinişle belirlendi. ➡ Durum fiili
 B) Bahçeye ektiğimiz tohumlar nihayet filizlenmiş. ➡ Oluş fiili
 C) AFAD, depremzedelere yardım etmek için günlerdir çabalıyor. ➡ Durum fiili
 D) Bisikletli, motorlu taşıt konvoyunun arasından güçlükle ilerledi. ➡ İş fiili

5.

Fiiller, anlam özelliklerine göre üç başlık altında incelenmektedir. Yapılan işi gerçekleştiren bir özne ve bu işten etkilenen bir nesne varsa iş (kılış) fiili, bir özne var fakat işten etkilenen nesne yoksa durum fiili, öznenin iradesi dışında kendiliğinden gerçekleşme anlamı varsa oluş fiili söz konusudur.

Verilen açıklamaya göre bu şekillere fiiller, anlam özelliklerine uygun olacak biçimde yerleştirilmiştir. Ancak yerleştirme yapılırken iki fiilin yeri karıştırılmıştır.

Buna göre bu yanlışlığı düzeltmek için yer değiştirmesi gereken fiiller aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İçmek-Ekşimek
B) Eğlenmek- İzlemek
C) Alışmak-Çürümek
D) Beslemek-Çiçeklenmek

6.

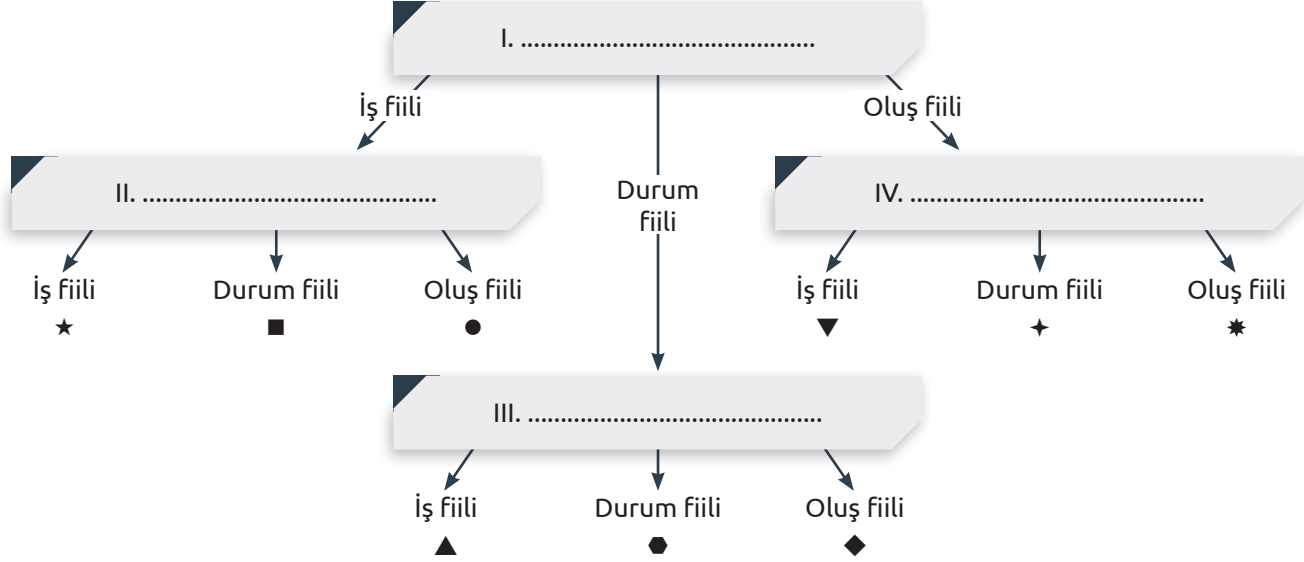
Bir arabanın garaj yoluna saptığını, iki kapısının da çarpıldığını duydu, sonra da sokak kapısının kapatıldığını.

Bu cümlede “duydu” fiilinde özne, işi kendi yapmaktadır ve bu işten etkilenen nesne bulunmaktadır. Bu nedenle “duydu” iş (kılış) fiilidir.

Aşağıdaki dizelerin hangisinde yalnızca verilen açıklamaya örnek olabilecek fiiller kullanılmıştır?

- A) İzliyorum yağmur damlacıklarının usul usul akışını / İletiyorum gözlerime sınımsıcak gülüşümü
B) Gömleğim ince, üşürüm lepiska bir rüzgârla / İçime eğilirim usulca üstüme uçurumlar gelir
C) Gittikçe yalnızlaşıyorum bir sen varsın / Karşılığı olmayan sorular düşüyor aklıma
D) Kır kahvesinde çay söylerim sonbahar gelir / Yaprak üşür uçuşan elbiselere dolan rüzgâr gelir

(7, 8 ve 9. soruları aşağıdaki şemaya ve açıklamaya göre yanıtlayın.)

Şemadaki numaralanmış kutulara yazılacak cümlelerde kullanılan fiillerin anlam özellikleri belirlenerek oklar takip edilecek ve sembollerle gösterilen çıkışlardan birine ulaşılabilecektir.

7. “Zayıflığı ile dikkat çeken çocuk, son zamanlarda nasıl da serpildi!” cümlesinin I numaralı kutuda yazdığı biliniyorsa aşağıdaki sembollerden hangisiyle gösterilen çıkışa ulaşamaz?

- A) ✦ B) * C) ▼ D) ●

8. Durum fiilini gösteren çıkışlardan birine ulaşıldığı biliniyorsa II, III ve IV. kutuların herhangi birinde aşağıdaki cümlelerden hangisi yer alamaz?

- A) Tam üst kata gideceği sırada kapı çalınca kapıya doğru yöneldi.
 B) Bir yandan etrafında olup bitenleri izliyorken bir yandan da görüşlerini bildiriyordu.
 C) Okuldan geldikten sonra salondaki koltukta uyuyakalmış.
 D) Şairin son yazdığı şiir, bir edebiyat dergisinde yayımlanmış.

9. Şemaya göre aşağıdakilerden hangisi kesinlikle doğrudur?

- A) I numaralı kutuya “Kardeşini her koşulda kolluyordu.” cümlesi yazılırsa ★ sembolüyle gösterilen çıkışa ulaşılır.
 B) İş fiilini gösteren çıkışlardan birine ulaşıldığı biliniyorsa III numaralı kutuda “Kafasındaki düşünceleri dağıtmak istediği için erkenden uyumuş.” cümlesi yer alır.
 C) I numaralı kutuda oluş fiilinin kullanıldığı bir cümlenin olduğu ve * sembolüyle gösterilen çıkışa ulaşıldığı biliniyorsa IV numaralı kutuda “Kedimiz Sakız, iki yıl önce doğdu.” cümlesi yer alır.
 D) ● sembolüyle gösterilen çıkışa ulaşmak için I ve II numaralı kutulara oluş fiilinin kullanıldığı cümleler yazılmalıdır.

FiİL ÇEKİM EKLERİ

Fiillere gelerek zaman ve kişi bildiren eklerdir. İki başlıkta incelenir.

ÖZELLİKLER

- Fiillerin kip ve kişi eki almış şekillerine "çekimli fiil" denir.
- Çekimli fiilde fiil kök veya gövdesi, kip eki ve kişi (şahıs) eki olmak üzere üç unsur vardır.

1

Kip Ekleri

Fiillerin bildirdiği iş (kılış), oluş veya durumun zamana bağlı olarak ya da ne şekilde gerçekleştiğini bildirmeye yarayan eklerdir. İki başlıkta incelenir:

Haber kipleri, zaman anlamı taşıyan kiplerdir. Fiildeki iş, oluş ya da durumun ne zaman gerçekleşeceğini bildirir.

Dilek kipleri, zaman anlamı bulunmayan; koşul, istek, gereklilik ve emir anlamları veren kiplerdir.

Haber (Bildirme) Kipleri

- **Görülen (Bilinen) Geçmiş Zaman:** -mış/-miş; -muş/-müş (okumuş)
- **Öğrenilen (Duyulan) Geçmiş Zaman:** -dı/-di; -du/-dü
-tı/-ti; -tu/-tü (okudu)
- **Şimdiki Zaman:** -yor (okuyor)
- **Gelecek Zaman:** -acak/-ecek (okuyacak)
- **Geniş Zaman:** -r; -ar/-er (okur)

Dilek (Tasarlama) Kipleri

- **Gereklilik Kipi:** -malı/-meli (okumalı)
- **İstek Kipi:** -a/-e (okuyalım)
- **Dilek-Şart (Koşul) Kipi:** -sa/-se (okusa)
- **Emir Kipi:** Eki yoktur. (oku)

Dikkat

- Emir kipinin 1. tekil ve çoğul kişide çekimi yoktur.
- İstek kipinin daha çok 1. tekil ve çoğul kişi çekimi yaygındır.

2

Kişi (Şahıs) Ekleri

Fiilde gösterilen iş, oluş ya da durumun kim tarafından yapıldığını bildiren eklerdir.

Kişi ekleri, fiillere kip eklerinden sonra getirilir.

Fiilde üçü tekil (ben, sen, o), üçü çoğul (biz, siz, onlar) olmak üzere altı kişi vardır.

Kişi Ekleri ve Örnekler

Ek

- 1. Tekil Kişi:** -ım/-im; -um/-üm; -m
- 2. Tekil Kişi:** -sın/-sin; -sun/-sün
- 3. Tekil Kişi:** Eki yoktur.
- 1. Çoğul Kişi:** -ız/-iz; -uz/-üz; -k
- 2. Çoğul Kişi:** -nız/-niz; -nuz/-nüz;
-sınız/-siniz; -sunuz/-sünüz
- 3. Çoğul Kişi:** -lar/-ler

Örnek

okurum, okudum
okursun, okumalısin
okuyacak, okusa
okumalıyız, okuduk
okuyorsunuz, okudunuz
beklerler, koştularlar

DİKKAT!

Kişi (şahıs) ve iyelik ekleri karıştırılmamalıdır. Kişi (şahıs) ekleri, fiillere gelerek fiildeki iş, oluş ya da durumu gerçekleştireni bildirir. İyelik ekleri ise isimlere gelerek aitlik, sahiplik bildirir.

Örnek: Kütüphaneye git - ti - m.

fiil kip kişi eki
 eki (1. tekil)

O, benim deFTER - im.

isim iyelik eki

Aşağıda verilen çekimli fiillere göre tabloyu tamamlayın.

	Fiiller	Çekimlendiği Kip	Çekimlendiği Kişi	Olumsuz Biçimi	Soru Biçimi	Olumsuz Soru Biçimi
1.	Bildirmişler					
2.	Kırıldık					
3.	Aramalısın					
4.	Okursunuz					
5.	Anlaşsalar					
6.	Bekleyelim					
7.	Oturun					
8.	Dinleyecekler					
9.	Git					
10.	İzleyelim					
11.	Oynarız					
12.	Söylüyorsun					
13.	Görüşsem					
14.	Öneriyor					
15.	Yiyeyim					
16.	Anlatsınlar					
17.	Oturduk					
18.	Uyumalısınız					
19.	Cevapladı					
20.	Beklettiler					
21.	Durdurmalısınız					

Aşağıdaki cümlelerde kullanılan çekimli fiillerin altını çiziniz. Bu fiillerin haber kipiyle mi, dilek kipiyle mi çekimlendiğini işaretleyiniz.

	Haber Kipi	Dilek Kipi
1. Son yıllarda bilim dünyasında baş döndürücü gelişmeler yaşanıyor.	☐	☐
2. Matematik öğrenirken zorluk çeken ve şikâyetçi olan pek çok kişi tanıyorum.	☐	☐
3. Evde yapmayı düşündüğümüz tadilatları ev sahibimizle konuşmalıyız.	☐	☐
4. Bu konuda bir karar vermeden önce sakın kafayla etrafıca düşünüyem.	☐	☐
5. Vizyona geçtiğimiz cuma giren film, bir haftada gişe rekoru kırmış.	☐	☐
6. Okulumuzun düzenlediği Ankara gezisi keşke birkaç gün daha uzatılsa.	☐	☐
7. Şehrin hemen dışındaki kasabaya giden otobüslerin seferi saat onda biter.	☐	☐
8. Yarınki ödül törenine valinin yanı sıra Millî Eğitim Bakanı da davet edildi.	☐	☐
9. Bahçeyi sulamadan önce ağaçlardan yere düşen kuru yaprakları temizleyin.	☐	☐
10. Öğretmenimiz, her gün derse başlamadan önce yoklama alır.	☐	☐
11. Kitapları raflara dizerken alfabetik sıraya uygun olmasına özen gösterin.	☐	☐
12. Uzun zamandır dert yandığın mide ağrılarını artık ciddiye almalısın.	☐	☐
13. Gazetecinin yaptığı araştırmalarla bu olaydaki gerçekler açığa çıkacak.	☐	☐
14. Elazığ'da yaşanan yıkıcı depremin yaraları sarılmaya başlandı.	☐	☐
15. Görmeyi en çok istediği yerler arasında Mısır'daki piramitler bulunuyormuş.	☐	☐
16. Birçok şarkıda da adı geçen telli turnaların soyları ne yazık ki tükeniyor.	☐	☐
17. Gündemi yakından takip etmek için her akşam mutlaka haberleri seyretmelisiniz.	☐	☐
18. 23 Nisan, bu yıl daha önce eşi benzeri görülmemiş bir coşkuyla kutlandı.	☐	☐
19. Küçük Prens, her yaştan okuru kendi büyüdü dünyasına çekmeyi başarıyor.	☐	☐
20. İlgili kurumlar, toplumun yararını gözeterek yardım ve bağış kampanyaları düzenlesin.	☐	☐

Alıştırma

Kazanım: T.7.3.9

Fiil Çekim Ekleri

Aşağıdaki cümleleri kutuda mastar hâlinde yer alan fiillerden uygun olanını belirtilen kiple çekimleyerek tamamlayın. Daha sonra bu fiilleri hangi kişide çekimlediğinizi yazın.

yapmak

rastlamak

tespit etmek

değişmek

değiştirmek

inşa edilmek

söylemek

keşfedilmek

tanışmak

park etmek

1 Tamamlanacağı Kip: Görülen Geçmiş Zaman Çekimlendiği Kişi:
Genç yarışmacı, diğer yarışmacılara başarılar dilediğini

2 Tamamlanacağı Kip: Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimlendiği Kişi:
Antarktika'nın Şili'ye doğru uzanan ucunda iki yeni penguen kolonisi

3 Tamamlanacağı Kip: Şimdiki Zaman Çekimlendiği Kişi:
Kurye, şirket aracını apartmanın giriş kapısının önüne

4 Tamamlanacağı Kip: Gelecek Zaman Çekimlendiği Kişi:
Üniversiteyi kazandığın zaman tüm hayatın baştan sona

5 Tamamlanacağı Kip: Gereklik Kipi Çekimlendiği Kişi:
Hangi davranışlarının başarılı olmanı engellediğini

6 Tamamlanacağı Kip: Görülen Geçmiş Zaman Çekimlendiği Kişi:
Arkeologlar yaptığı kazılarda bilinmeyen bir türe ait olduğu düşünülen kemik kalıntılarına

7 Tamamlanacağı Kip: Gelecek Zaman Çekimlendiği Kişi:
Yarınki sergide resimlerini çok beğendiğimiz genç ressamla

8 Tamamlanacağı Kip: Dilek - Şart Kipi Çekimlendiği Kişi:
Sel tehlikesine karşı dere yataklarına bina keşke.

9 Tamamlanacağı Kip: Gelecek Zaman Çekimlendiği Kişi:
Hafta sonu balkonda yetiştirdiğim çiçeklerin saksısını

10 Tamamlanacağı Kip: Emir Kipi Çekimlendiği Kişi:
Size verdiğim ödevleri özenle ve eksiksiz bir biçimde

1.

I. cümle

- Haber Kipi
- Geniş Zaman
- 3. Çoğul Kişi

II. cümle

- Dilek Kipi
- Gereklilik Kipi
- 2. Tekil Kişi

Aşağıdakilerin hangisinde yer alan cümleler kartlarda yazılı özelliklere uygundur?

I. cümle

- A) Samsun'a gelince şehrin simgelerinden olan Büyük Cami'yi görmeye gidiyorlar.
- B) Kimseyi üzmemek istemediği için yaşadığı zorluklardan söz etmez.
- C) Toplantı uzarsa Antalya'dan geç saatte dönebilirler.
- D) Umarım bu tatsız olaydan kendilerine bir ders çıkarabilirler.

II. cümle

- Karton kutulardan sokak hayvanları için kulübe yapın.
- Aradığın adresi bulmak için bu yolun sonuna kadar ilerle.
- Hayranı olduğu yazarın imza gününe mutlaka gitmeliymiş.
- Yağmur yağmadan önce dışarıdaki koltukları kuytuya taşımalsın.

2.

Fiil çekiminde kip ekleri, zaman anlamı katıp katmadıklarına göre haber ve dilek kipleri olmak üzere iki başlık altında incelenir. Haber kipleri, fiillerin ne zaman gerçekleştiğini bildiren kiplerdir. Dilek kipleri ise fiillere şart, gereklilik, emir, istek gibi farklı anlam özellikleri katan kiplerdir.

- Oldukça narin ve dayanıksız görünen kelebekler, sanılanın aksine uzun mesafeler boyunca uçabilir.
- Karada yaşayan hayvanların en irisi olan filin Asya ve Afrika olmak üzere iki türü bulunuyor.
- İnsanı dehşete düşürecek kadar büyük boyutta canlılar olan dinazorlar hakkında araştırma yapın.
- Muhabet kuşu beslerken onun bakımını ve temizliğini düzenli olarak yapmalısınız.
- Moğolistan'da yaşayan Duhalar, geyikleri evcilleştirebilmeleri ile bilinir.

Verilen açıklamaya göre numaralanmış cümlelerin çekimlendiği kipler aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak belirtilmiştir?

	Haber Kipi	Dilek Kipi
A)	I, II, V	III, IV
B)	I, III, IV	II, V
C)	II, III, V	I, IV
D)	III, V	I, II, IV

3. İş, oluş ve durum bildiren sözcükler, fiillerdir. Fiillerin cümlede yüklem görevinde kullanılması, çekime girmesiyle mümkündür. Fiillerin kip ve kişi eki almış biçimlerine çekimli fiil denir.

Karanlık bir gecede far ışığı vurduğunda bazen sarı bazen yeşil parlayan hayvan gözleri, konuların gece görüşlerinin hayli iyi olduğunu gösterir. Gözün arkasında bulunan özel hücre tıpkı bir ayna gibi ışığı geri yansıtır. Bu ışığın bir kısmı göz tarafından yeniden emilir ve hayvanların karanlık ortamda daha iyi görmelerini sağlar. Fakat aynı renkte parlama insan gözlerinde pek görülmez. Olsa olsa bazen kırmızı gözlü fotoğraflarla karşı karşıya kalırız. Kırmızı göz rengi fotoğraf çekimlerinde bir hatadır. Gözlerin böyle kırmızı çıkma sebebi göz arkasında bulunan kan damarlarıdır. Karanlık bir gecede yahut karanlık bir odada flaşlı bir fotoğraf makinesinin lenslerine bakmak “kırmızı göz” oluşumuna sebep olur.

Verilen açıklamaya göre bu metindeki çekimli fiil sayısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 5 B) 6 C) 7 D) 8

4. ■ Mercanların korunmasına katkıda bulunmak için mercandan yapılmış hediyelik eşyaları satın almayın.
▲ Üzerinde yaşadığımız topraklar, geçmiş binlerce yıl öncesine dayanan çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yaptı.

Sembollerle gösterilen cümlelerdeki fiillerin aldığı çekim ekleri, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

■	▲
_____	_____
A) Geniş zamanın olumsuz, 2. tekil kişi	Görülen geçmiş zaman, 3. tekil kişi
B) Emir kipinin olumsuz, 2. çoğul kişi	Görülen geçmiş zaman, 3. tekil kişi
C) Emir kipinin olumsuz, 2. tekil kişi	Öğrenilen geçmiş zaman, 3. çoğul kişi
D) Geniş zamanın olumsuz, 2. çoğul kişi	Öğrenilen geçmiş zaman, 3. tekil kişi

5. “Bugün iş görüşmesine gideceğim.” cümlesinde çekimli fiil “gideceğim” haber kiplerinden gelecek zaman (-ecek), kişi eklerinden 1. tekil kişi ekini (-im) almıştır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiillerin çekimlendiği kip ve kişi belirlenirken yanlışlık yapılmıştır?

- A) Şirket yatırımlarını yaparken arazinin yakın gelecekteki değerinin nasıl değişeceğine dikkat ediyoruz. (Şimdiki zaman, 1. çoğul kişi)
- B) Belediyenin trafiği rahatlatmak için yaptığı düzenleme bir an önce hayata geçirilmeli. (Gereklilik kipi, 3. tekil kişi)
- C) Kitapçıkta yer alan soruların yanıtlarını optik forma kurşun kalemle işaretleyeceksiniz. (Gelecek zaman, 2. çoğul kişi)
- D) Kalabalıkta kaybolmamak ve mağaranın çıkışını bulmak için tur rehberini yakından takip edelim. (Emir kipi, 1. çoğul kişi)

6.

İstanbul Oyuncak Müzesi, 23 Nisan 2005 yılında şair ve yazar Sunay Akın tarafından kuruldu. 1700'lü yıllardan günümüze oyuncak tarihinin en gözde örneklerinin sergilendiği müze, tarihî bir köşkte konumlanmış. Müze, Sunay Akın'ın 20 yılda 40'ı aşkın ülkedeki antikacıardan ve açık artırmadan satın aldığı oyuncaklarla donatıldı. Müze, dünya tarihini daha eğlenceli, daha akılda kalıcı bir öğrenme yöntemi ile ziyaretçilere sunuyor. Örneğin uzay oyuncaklarının sergilendiği bölümde Ay'a ulaşma çabası, tren oyuncakları bölümünde ise Sanayi Devrimi oyuncakların diliyle anlatılıyor. Müzenin dekorunu hazırlayan sahne tasarımı sanatçısı Ayhan Doğan'ın bu düşünceyle hareket ettiğini sanıyorum. Çocuklarıyla keyifli vakit geçirmek isteyen ebeveynler imkânları varsa bu müzeye uğramalı.

Tabloda bu metinde kullanılan fiiller ile ilgili olarak yapılan değerlendirmelerin doğru mu, yanlış mı olduğu işaretlenmiştir.

		Doğru	Yanlış
I.	Metnin tamamında 8 adet çekimli fiil kullanılmıştır.	X	
II.	Koşul kipiyle çekimlenmiş bir fiil bulunmaktadır.	X	
III.	Haber kipiyle çekimlenmiş fiillerin sayısı 6'dır.	X	
IV.	Gereklilik kipiyle çekimlenmiş 2 adet fiil vardır.		X
V.	Öğrenilen geçmiş zamanla çekimlenmiş fiil sayısı 2'dir.		X

Buna göre hangi değerlendirmelerle ilgili işaretlemeler hatalıdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V D) III ve IV

7.

Fiil	Fiil Kök veya Gövdesi	Kip Eki	Kişi Eki	Açıklama
Bekleyecekler	Bekle-	-ecek	-ler	Gelecek zaman, 3. çoğul kişi
I	II	III	IV	Gereklilik kipi, 2. çoğul kişi

Tabloda fiillerin aldığı çekim ekleri gösterilmiş ve açıklama kısmında kip ve kişiler belirtilmiştir.

Buna göre tablonun doğru olması için numaralanmış yerlere getirilecekler aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III	IV
A) Anlatmalısın	Anlat-	-malı	-sın
B) Özetlemelisiniz	Özetle-	-meli	-sınız
C) Bilseniz	Bil-	-se	-niz
D) Hissetseler	Hisset-	-se	-ler

(8, 9 ve 10. soruları aşağıdaki reklam metnine göre yanıtlayın.)

ARAÇ SATIN ALMADA VE KİRALAMADA SUNDUĞUMUZ FIRSATLARI KAÇIRMAYIN!

FIRSAT KÖŞESİ

FIRSAT / 1

Araç kiralarken 36 ay sabit Türk lirası ile kiralama olanağı sunuyoruz.

FIRSAT / 2

Peşin ödemeli kiralama ve satın almalarda avantajlı ödeme seçeneğimize göz atmalısınız.

FIRSAT / 3

İkinci el aracınızı değer kaybetmeden bize bırakın, aradaki farkı ödeyerek yeni bir araç alın.

FIRSAT / 4

Aracınız eski olsa da son teknolojilerle donatılmış yeni bir araçla takas imkânınız var.

- ★ Araç satın almada ve kiralamada Türkiye'nin en güvenilir şirketi olarak hiçbir müşterimizi yolda bırakmadık.
- ★ Siz de hemen bir yetkili bayiiimize gelerek kaçırılmayacak fırsatlarımızdan yararlanmaya ne dersiniz?

8. Reklam metninde "fırsat köşesi"nde yer alan cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Fırsat 1'deki cümlede fiil, şimdiki zamanda 1. tekil kişiyle çekimlenmiştir.
- B) Tasarlama kipiyle çekimlenmiş iki cümle bulunmaktadır.
- C) Fırsat 3'teki cümlede iki adet çekimli fiil vardır.
- D) Fırsat 4'te çekimli fiil kullanılmamıştır.

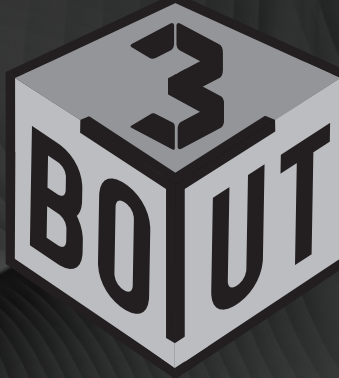
9. Reklam metninin başlığındaki cümlede yer alan fiilin çekimlendiği kip ve kişi aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak belirtilmiştir?

- A) İstek kipinin olumsuz, 2. tekil kişi
- B) Emir kipinin olumsuz, 2. çoğul kişi
- C) Gereklik kipinin olumsuz, 2. çoğul kişi
- D) Geniş zamanın olumsuz, 2. tekil kişi

10. Metinde yıldızlarla gösterilen cümlelerdeki çekimli fiillerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi ortaktır?

- A) Olumsuzluk bildirmek
- B) 2. çoğul kişide çekimlenmek
- C) Bildirme kip eklerinden birini almak
- D) Soru anlamı taşımak

BİLGİ • BECERİ • YETERLİLİK

Türkçe 7

26 f6y

BECERİ TEMELLİ
YENİ NESİL SORULARLA

Bu yayında yer alan t6m içerikler, “okuduğunu anlama ve yorumlama, akıl y6r6tme, yaratıcı d6ę6nme, problem 6zme” gibi becerileri geliştirici niteliktedir.

- **Bilgi grafikleri** aracılığıyla konuları daha iyi kavrayacak,
- **Beceri temelli** alıştırma ve etkinlik sayfalarıyla pekiştirme sağlayacak,
- Beceri temelli **yeni nesil** sorulardan oluřan testlerle yeterlilik 6lecek,
- **Yanıtlar f6y6** ile d6n6t sağlayacaksınız.

www.tudem.com

